॥अथबौधायन दर्शपूर्णमास सूत्र प्रारंभः॥

बो॰ द॰ सू॰ श्रीगणेशायनमः ॥ ओं अमावास्येनवापौर्णमासेनवाहविषायक्ष्यमाणोभवतिसपुरस्तादेवहविरात्तंच
१ मुपकल्प्ययतएकाहेनवाह्यहेनवायथात्वर्थंचेब्राह्मणंभवतिदध्नातन्किंसंइत्यायाग्निहोत्रंछेषणम
प्यातन्किंयत्तस्यसंतत्याइतिचेदमसंवानिर्हायमंपूर्णंवाविज्ञायाग्नीन्वादधातित्रीणिकाण्यनिगर्हप
त्येभ्यादधातित्रीण्यन्वाहार्यपचनेत्रीण्याहवनीयेपरिसमूहंत्युपवसथस्येवनूपंकुर्वंत्यथास्यव्रतोपेतस्या
पर्णशाखामाछेत्तिप्राग्वोदग्वावत्यंयस्यायत्रवावेत्यन्मन्येतेसायाप्राचीवोदीचीवाबहुपर्णीबहुशाखा
ग्रंतिशुक्लाग्राभवतितामाछिनत्तीषेत्वोर्जेत्वातयावत्सानपाकरोतिवायवस्थोपायवस्थोयथैषांमातृः
प्रेरयतिदेवोवःसविताप्रार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्मणआप्यायध्वमघ्न्याइंद्रभागमूर्जस्वतीःपयस्वतीःप्र
जावतीरनमीवाअयक्ष्मामावस्तेनईशतमाघशंसोरुइस्यहेतिःपरिवोवृणक्तुध्रुवाअस्मिन्गोपतौस्यात
बह्वीरितियजमानमीक्षतेअथैतांशाखामग्न्यागारस्याग्नेणाहवनीयंपर्योत्यपूर्वयाद्वारापपाद्यज
घनेनगार्हपत्यमग्निंघ्नेनस्युत्तरार्धेवाग्न्यागारस्योरूहतियजमानस्यपशून्त्साहीतिनुयदिमंन्यतेति
यद्युवैमंनयतिबर्हिःप्रतिपदेवभवति ॥ १ ॥ अथजघनेनगार्हपत्यंनिषदनमिदंवाश्वपरशुंवादत्तेदेव श्रीः
स्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामादद इत्यादायाभिमंत्रयतेयज्ञस्यघोषदसीति १
गार्हपत्येप्रतितपतिप्रत्युष्टंरक्षःप्रत्युष्टाअरातयइत्यथाहवनीयमभिप्रेतिमेयमगाच्छिषणाब
र्हिरुभमनुनाऽऽक्तास्वधयाविततंघृतआवृतिकवयःपुरस्तादेवेभ्याजुष्टमिहबर्हिरासदइतिवेदंप्रत्य

चेक्षतेअथैतांदिशमेतियत्रबर्हिर्यत्यंनान्यंपेदर्भस्तंबंपरिगृह्णातियावंतमलंप्रस्तरंमन्यतेदेवानांपरिभूत
मसीत्यथैनमूर्ध्वमुन्माष्टिवर्षवृद्धमसीत्यभिदेनंपयछतिदक्षबर्हिर्मीत्वान्वक्मातिर्यक्पर्वतरोध्यास मित्यो-
छिनत्तिआछेतातेमारिषंमित्याछेदनान्यभिमृशतिस्रुवबर्हिःशतवल्शाविरोहतिसहस्रवल्शाविवयंरुहेमे
त्यात्मानंप्रत्यभिमृशतिसर्वशएवैनांस्संबंधनातिरुत्वाप्रस्तरंनिदधातिदक्षिण्याःसंधेचःपरीतिंतूष्णीमधस्ता
दूर्ध्वमुभौमुष्टीनुनातित्रीन्वापंचवासप्तवानवैकादशवायावतोलंवामन्यतेथत्रिरन्वाहितंश्रुत्वंरुत्वोपस
तेरग्वेष्ययत्यदित्यैरास्नासीतितदुदीनाग्रंनिधायतस्मिन्प्रस्तरमभिसंभरतिसुसंभृतांवासंभरामीतिसंनय ची
तीध्मेसंनहनमितिग्रंथिंकरोतिदृषातेग्रथिग्रभ्नात्विितिसतेमास्थादितिपश्चात्सांचमुपगूहतियथैनमुद्यछत
इत्यत्वाबाहुभ्यामुद्यछतिशीर्षन्धिनिधत्तेदृहस्पतेमूर्धाहरामीत्येत्युर्वंतरिक्षमन्विहीत्येत्योत्तरेणगार्हप
त्यमनधःसादयतिदेवंगमसीतितदुपरीवनिदधातियज्ञस्यत्वेतन्मन्येतेतूष्णींपरिभोजनीयानिलुनातिसहदे
छिन्नंपितृभ्यआछिनत्तियथतथेवत्रिरन्वाहितंश्रुत्वाश्रुत्वैकविंशतिदारुकमिध्मंसन्नह्यतियत्तूष्णींतूष्ण
श्रुत्वाप्राविशस्त्वंवनस्पतेनूनंततस्त्वामेकविंशतिधासंभरामिसुसंभृतंतिवेदंकरोतिवत्सतुष्टकामस्य
मृतकार्यमन्नाद्यकामस्यत्रिरतंतेतुस्कामस्यार्धंग्रंस्वर्गकामस्यात्रचवेदंकरोतिप्राणुत्तरात्प्रियंहात्मन्वा
परोक्षंविंदतिपितृयज्ञेनचरंति २ अथैतस्येशाखायैपर्णंनिश्छिद्याग्नेणगार्हपत्यंनिवपत्यथैनामधस्तादु
धारस्यजघनेनगार्हपत्यंस्थंविमुंचेषायनिदधात्यथास्यांप्रादेशमात्रंध्रुवमायदर्भनाडीःपवेष्यन्
त्रिरुछारवायचित्रंकरोतित्रिरुत्थंलावोदर्भइयान्प्रादेशसंमितः ॥ यज्ञपवित्रंवोरक्षसांमितःपयोरुव्यंकरोमध्व

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

बौ॰ सू॰ द॰ सायꣳ हुतेग्निहोत्रेऽउत्तरेणगार्हपत्येतृणानिसꣳस्तीर्यतेषुचतुष्टयꣳसꣳसादयतिदोहनंपवित्रंसन्नायंत
२ पन्योस्थावित्यथेनान्यद्भिः प्रोक्षयतिशुंधध्वंदेव्यायकर्मणेदेवयज्यायाइतिस्त्रिरथजघनेनगार्हपत्यमुप
विश्योपवेषेणोदीचोगारंनिरूहतिमातरिश्वनोघर्मोसीतितेषुसंनायतपनीअधिश्रयतिद्यौरसिपृथि
व्यसिविश्वधायाअसिपरमेणधाम्नादृꣳहस्वमाकारितितस्यापार्चीनाग्रꣳशारवापवित्रंनिदधातिवस्तनो
पवित्रमसिशतधारंवस्तनापवित्रमसिसहस्रधारमितितदन्वारभ्यवाचयमआसीथगाआयतीःप्रतीक्षते
एताआचरतिमधुमद्दुहानाः प्रजावतीर्यशसोविश्वरूपाः।।बकीर्भवंतीरुपजायमानाद्देवंदेवमयासु
गावइतिमहेइतियायदिमहेइयाजीभवत्यथास्तेपस्रष्टंमेप्रब्रूतादित्युपस्रष्टाप्राडुस्तेदोमानामनुम
त्रयतेदुतस्तोकादुतोदभ्नयेबृहतेनाकायस्वाहाद्यावापृथिवीभ्यामित्यथपुरस्तात्प्रत्यगानयंतंप्र
च्छतिकामधुक्ष्यमित्यमुमितीतरःप्रत्याहतामनुमंत्रयतेसाविश्वायुरितिद्वितीयमानयंतंप्रच्छतिकामधुक्ष
त्यमुमेवेतरःप्रत्याहतामनुमंत्रयतेसाविश्वव्यचाइत्यनुमानयंतंप्रच्छतिकामधुक्षत्यमुमेवेतरःप्रत्याह
तामनुमंत्रयतेसाविश्वकर्मेतितिस्रःपुरुध्यासुवाचंविसृजतेवृकुरुधीइयंदेवेभ्योह्यमाप्यायतांपुनः।।पुनर्दे
भ्योमनुष्येभ्यःपुनर्दैहयकल्पतामितितिमहेइयेतिवायदिमहेइयाजीभवतिविसृष्टवागनन्वारभ्य
तूष्णींमुत्तरादोहायित्वादोहनेपआनीयसंक्षालनमानयतिसंप्रोक्ष्यध्वमूतावरीरूर्मिणीमधुमत्तमा
मुद्रधनस्यसातयइत्येतेनतस्योदगुद्वास्यशितीकृत्वातिरःपवित्रंदधातनक्तिसोमंनक्तंचमुद्रा
यदधीतिमहेइयेतिवायदिमहेइयाजीभवतियावतामूर्ध्वंयिष्यन्मन्यतेतावदानयतीत्यग्निहोत्रोक्ते

षणमभ्यातनक्तियत्तस्यसंततिरसियत्तस्यत्वासंततिमनुसंतनोमीत्यथेनमुदन्वताकꣳसेनयाज्यमसेनवापिदधा
तिअदस्तमसिविष्णवेत्वायत्तायापिदधाम्यदृꣳहन्नपात्रेणयाःपूताःपरिशेरतेइतितदुपरीयनिदधाति
यत्रयुक्तंमन्यतेयिष्णोहव्यꣳरक्षस्वेत्येतस्मिन्कालदर्भैःप्रातर्होतारंवस्तानपाकरोतित्रिर्वृणीते।।३।।अथप्रातर्हुतं-
निहोत्रेस्रुतोसंमृज्यतेकर्मणेवांदेवेभ्यःशकेयमितिनपरिस्तीर्णाएवैतेनयाभवंतियद्युवाअपरिस्तीर्णाभवंतिआ
हवनीयमेवोपरिस्तात्परिस्तृणात्यथदक्षिणतोधपश्चादधस्तरतएवमेवाचार्यपचनंपरिस्तृणात्येवंगार्हपत्यंतथा
ग्रेणगार्हपत्यंतृणानिसंगृह्यतेषुस्तीर्यहृदयंचियतायुधानिसꣳसादयतिस्फ्यंचकपालानिचाग्निहोत्रहवणींचशूर्पंचदृ
षदाज्यनंचेशम्याचोलूखलंचेदूषलंचोपलांचंदृषदुपहतंचस्रुवंचध्रुवांचप्राशित्रहरणंचेडापात्रंचमेक्षणंचपिष्टपनींच
प्रणीताप्रणयनंचोन्यस्थालीचयेदंचदार्वपात्रीचयोक्त्रंचपरिधानंचधिष्ण्येध्मप्रव्रश्चनंचोन्नाहार्यस्थालीचमद
नीचयान्यानिपात्राणितान्येवमेवदृꣳसंसाद्यब्राह्मणदक्षिणतउपविश्यदर्भाꣳस्तृणातिसंततंगार्हपत्यादाहव
नीयायत्तस्यसंततिरसियत्तस्यत्वासंततयेस्तृणामीतिबर्हिषःपवित्रेनुरूपंतेप्रादेश
मात्रेसमेपवित्रेअग्रछिन्नायेअनवछिन्नेइमौप्राणापानौयुक्तस्यांगानिसर्वशःआप्यायंतोसंचरंतौपवित्रेव्यशोधनेइ
त्यथेनेअङ्गुष्ठमात्रेपवित्रेस्थोनेष्णवीस्थोयज्ञियेस्थावायुर्वःसविष्णोर्मनसाहतेभ्यायंतस्यधत्तस्थानेत्यधोत्तरेण
गार्हपत्यमुपविश्यकꣳसंवाचमसंवाप्रणीताप्रणयनंयाचतितेस्मिꣳस्तिरःपवित्रमपआनयतिनाहत्रक्षन्नपःप्रणेष्या
मियज्ञमानंवाचंयच्छतिप्रस्तरःसमंप्राणेधारयमाणोविधिंचनृत्यत्रोत्तरेणाहवनीयंदर्भेषुसादयित्वादर्भैःप्रछाद्यपवित्र
मादायप्रदक्षिणमावृत्यप्रत्यङ्मुखायदत्तेदक्षिणाग्निहोत्रहवणींतेनैवशूर्पेवेषायत्वेतिगार्हपत्येप्रतिष्ठापतिप्रत्युष्टꣳरक्षः

पत्युष्टाऽरातयइतित्रिरथजघनेनगार्हपत्यमग्निंधेमनोभवतिनस्येत्योत्तरांधूरमिमृशतिधूरसिधूर्वधूर्वंतंधूर्वंत
योस्मान्धूर्वतितंधूर्वयंवयंधूर्वामइत्यनोमिमंत्रयेतत्वंदेवानामसिसस्नितमंपप्रितमंजुष्टतमंवह्नितमंदेवहूतमम
ह्नुतमसिहविर्धानंदृंहस्वमाह्वारिति।। ४।।अथविष्णोःक्रमोसीतिदक्षिणमक्षपालिंक्रमयित्वाभ्यारुह्यप्रउगेश्व
र्वेनिदधातिश्रपर्यस्तुचिंस्तुचिपवित्रेअथपुरोडाशीयान्प्रेक्षतेमित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रेक्षेभाभेर्मासंविक्थामात्वाहिं
सिषमित्युरुवातायेतितृणंवाकिंशारुवानिरस्यत्यथापउपस्पृश्यदक्षान्तारंन्यायहविर्निर्वपस्यामीतियजमा
नमामंत्र्यपवित्रवत्याग्नित्रेत्रवण्यानिर्वपतियद्यनेनोभवतिजघनेनगार्हपत्यंन्यंनिदधातिस्यापरिषा
चीपात्र्यांपुरोडाशीयानावपत्यथपूर्वार्धपात्र्याऽभिमृशतिधूरसिधूर्वधूर्वंतंधूर्वंतंयोस्मान्धूर्वतितंधूर्व
यंवयंधूर्वामस्त्वंदेवानामसिसस्नितमंपप्रितमंजुष्टतमंवह्नितमंदेवहूतममह्नुतमसिहविर्धानंदृंहस्वमाह्वारित्यथ
पुरोडाशीयान्प्रेक्षतेमित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रेक्षेभाभेर्मासंविक्थामात्वाहिंसिषमुरुवातायेतितृणंवाकिंशारुवानिरस्यत्यथा
पउपस्पृश्यदक्षान्तारंन्यायहविर्निर्वप्स्यामीतियजमानमामंत्र्यपवित्रवत्याग्नित्रेत्रवण्यानिर्वपेतियजमानोनु
यजत्यथनिर्वपतिदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नयेजुष्टंनिर्वपामीतित्रिरेतेनय
जुषासंहृत्यश्रपयतिसंतंवानिर्वपतिपंचकृत्वाग्नीषोमाभ्यामितिपौर्णमास्यामिंद्रायत्वेमधायेतिचैंद्राग्नेभ्यामित्यमा
वास्यायामसंनयतंहृदयेतिसंनयतोमहेंद्रायेतिवायदिमहेंद्रयागीभवत्यथनिरुप्तानामिमृशतीदंदेवानामितीं
दमुनःसहायेतिनिष्टाभवतितानावपतिस्फात्यैत्वानारात्यास्त्वाऽदित्यवनीयमीक्षतेसुनरमिरित्येवंदेवानुवंन्योति
रित्यथरक्षानन्वीक्षतेदृंहंतांदुर्याःपावाद्यध्योरिस्थेनानादायोपतिष्ठत्युर्वंतरिक्षमन्विहीत्येत्योत्तरेणगार्हपु

त्यमुपसादयत्यदित्यास्त्वोपस्थेसादयामीतिगार्हपत्यमभिमंत्रयतेग्नेहव्यंरक्षस्व।५।अथेतस्यामेवस्रुचितिरःपवित्र
मपधानीयोदीचीनायाध्यांपवित्रांत्रिरुत्पुनातिदेवोवःसवितोत्पुनात्विछिद्रेणपवित्रेणवसोःसूर्यस्यरश्मिभिरितिपश्चा
थेनाठन्महयंतुषोतिष्ठत्यापोदेवीरग्रेपुवोग्रेयुवोग्रेमयंतनयतायेयंतपतिधत्तयुष्मानिंद्रोवृणीतरत्नंतूर्येयूयमित्रम
वृणीध्वंरत्नंतूर्येत्यद्भिरेवापःप्रोक्षतिप्रोक्षितास्थप्रोक्षितास्थतित्रिरथपुरोडाशीयान्प्रोक्षतिदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्वि
नोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नयेजुष्टंप्रोक्षाम्यग्नीषोमाभ्यामंशुभ्यामितियथादेवतंत्रिरुक्तानिनापात्राणिकृत्वा
प्रोक्षतिशुंधध्वंदैव्यायकर्मणेदेवयज्यायाइतित्रिरतिरिक्तिष्टाःप्रोक्षणीर्निधायकृष्णाजिनमवधूनोत्यूर्ध्वग्रीवमुदस्यत्वा
वधूतंरक्षोवधूताअरातयइतित्रिरथेनत्वरस्नात्यतीचीनग्रीवमुत्तरलोमोपस्तृणात्यदित्यास्त्वगसिप्रतित्वा
पृथिवीवेत्तितस्मिन्तूष्णीमवदधातिवृषवणमसिवानस्पत्येप्रतित्वादित्यास्त्वग्वेत्तितस्मिन्पुरोडाशीया
नावपत्यग्नेस्तनूरसिवाचोविसर्जनेदेववीतयेत्वागृह्णामीतिमुसलमवदधात्यद्रिरसिवानस्पत्यःसहस्रवल्शोवि
ह्यंमुष्मिंश्लिष्यथहविष्कृतमाह्यतिहविष्कृदेहिहविष्कृदेहीतित्रिरथदृषदुपलेरुषारवेणोच्चैःसमाहंतीष
मावद्योर्जमावदद्युमद्वदतवेयंसंघातंजेष्मेत्यवहत्येतुपान्त्वित्तरतःशूर्पमुपयछतिवर्षवृद्धमसीतितस्मिंपु
रोडाशीयानुद्वपतिप्रतित्वानर्षदृंवेत्तित्रिथोदुःपर्यात्यपरापुनातिपराभूताःरक्षःपराभूताअरातयइतिसं
पेषंतुषानुपहत्येमांदिशंनिरस्यतिरक्षसांभागोसीत्यथोपउपस्पृश्यविनक्तिनायुर्योविविनक्तितिपात्रान्तरुत्तान्प्रस्कंद
यतिदेवोवःसवितोत्पुनात्विछिद्रेणपाणिःप्रतिगृह्णात्वित्यवहत्यैप्रयछत्यग्नयेत्वाजुष्टंनिष्कृतीकर्तयेत्रिष्कृतीरुतान्मेप्रब्रूतादितिनिष्कृतीरु
तान्प्रब्रूनिष्कृतीःक्रियमाणानायोन्यंगोअवनिष्यतेरक्षसांभागधेयमापस्तत्वरुतादितितंदुलेप्रक्षालनमंतर्वे
दिनिनयतिसुक्तरदेवेतस्मिन्कालेप्रातर्दोहंधेनूर्दोहयत्युदग्ग्रेणपवित्रेणात्मानंक्ते ६ अथप्रोक्षणीष्वासी

कृतघुतथैनकृष्णाजिनमवधूनोत्यूर्ध्वयैवमुदङ्रात्यावधूतꣳरक्षोवधूताअरातयइतित्रिरथेनत्तुरस्तात्प्रतीचीन्
ग्रीवमुत्तरतोमोपस्तृणात्यदित्यास्त्वगसीत्यदितिवैपृथिवीवैत्तिततस्मिन्नुदीचीनꣳबार्ꣳसान्यनिदधातिदिवस्क
भनिरसीतित्वादित्यास्त्वग्वेत्तितस्यांप्राचींदृषदमभ्यूहतिधिषणासिपर्वत्यातित्वादिवस्कभनिर्वैत्तिदृ
षदुपलानभ्यूहतिधिषणासिपार्वतेयीप्रतित्वापर्वतिर्वैत्तितस्यांपुरोडाशीयानधिवपतिदेवस्यत्वासवितुःप्र
सवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नयेजुष्टमधिवपाम्यग्नीषोमाभ्यामुष्माअमुष्माइतियथादेवतमधि
वपतेधान्यमसिधिनुहिदेवांधिनुहियज्ञंधिनुहियज्ञपतिंधिनुहिमांयज्ञंनियमितिपꣳसतिप्राप्तायत्वापाना
यत्वाव्यानायत्वेतिअथबाहूअन्वेक्षतेदीर्घामनुप्रसितिमायुषेधामितिकृष्णाजिनेपिष्टानिप्रस्कंदयतिदेवो
नःसविताहिरण्यपाणिःप्रतिगृह्णात्वितिहविःप्रेष्यप्रयच्छन्नाहसंवपंतापिꣳषाण्निकुरुतादितिपिꣳषतिव
रुपुरोडाशीयानिचरव्यांनिदधातियदिचरुंकरिष्यन्भवतिप्रागधिवपनाच्चरुपुरोडाशीयान्विभजेरन्॥७॥
अथेतानिकपालानिप्रक्षालितानिजघनेनगार्हपत्यमुपसादयत्यष्टौदक्षिणतएकादशोत्तरतोथजघनेन
गार्हपत्यमुपविश्यधिष्टिमादत्तेधिष्टिरसिवनस्पतयेछेतागार्हपत्यमभिमंत्रयतेपाग्नेग्निमामादंनहीतिनिष्क्र-
म्यादꣳसेधेतिदक्षिणागारंनिरस्यत्यथान्यमावर्तयत्यादेवयजनंवहतितंदक्षिणेषांकपालानांमध्यमेनाभ्यु
पदधातिध्रुवमसिपृथिवींदृꣳहयुर्दृꣳहयजांदृꣳहसजातानस्मैयजमानायपर्यूह्येत्यंगारमधिवर्तयतिनिर्दे-
ग्धꣳरक्षोनिर्दग्धाअरातयइत्यथपूर्वार्धमुपदधातिधर्त्रमस्यंतरिक्षंदृꣳहप्राणंदृꣳहापानंदृꣳहसजातान
स्मैयजमानायपर्यूह्येत्यथापरार्ध्यमुपदधातिधरुणमसिदिवंदृꣳश्रोत्रंदृꣳहसजातानस्मैयजमानाय

पर्यूह्येत्यथदक्षिणार्ध्यमुपदधातिधर्मासिदिशोदृꣳहयोनिंदृꣳहप्रजांदृꣳहसजातानस्मैयजमानायपर्यूह्येत्यथपूर्व
मुपधिमुपदधातिचित्तस्यप्रजानस्मैरयिमस्मैसजातानस्मैयजमानायपर्यूह्येत्यथापरमेवेदूउत्तरतःसꣳस्पृशेदुपदधा
तिचित्तस्यप्रजानस्मैरयिमस्मैसजातानस्मैयजमानायपर्यूह्येत्यथैनान्यंगारैरभिवासयतिभृग्णामंगिरसांतप
सातप्यध्वमित्यथैनानियोगेनयुनक्तियानिधर्मकपालान्युपचिन्वंतिवेधसःपूष्णस्तान्यपिव्रतंदृꣳहायुषि
क्तामित्येवमेवोत्तराणिकपालान्युपदधात्यभिधत्तेकपालान्युपदधतेचरुस्थालीमध्यतोतिश्रपणानितपंति
पिष्टंवपनीयाआपः ८ अथोत्तरेणगार्हपत्यमुपविश्यवाचंयमःस्थिरःपवित्रंपार्श्वाभ्यांकृष्णाजिनात्पिष्टा
निसंवपतिदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नयेजुष्टंसंवापाम्यग्नीषोमाभ्यामुष्मा
अमुष्माइतियथादेवतमथपरिकर्मिणमाहाहरगपओनयेत्याहरतिप्रेषकारःप्रणीताभ्यःस्रुचेणोपत्यवदेनो
पयम्यपाणितलांघातदूर्ध्वयेवमंदंतीभ्यस्ताउभयीभिरानीयमानाःप्रतिमंत्रयतेसमापोअद्भिरग्मतसमोषधयोरसे
नसꣳरभंतीर्जगतीभिर्मधुमतीर्मधुमतीभिःसृज्यध्वमित्यथानुपरिलिखत्यद्भ्यःपरिप्रजातास्यसमद्भिःपृच्यध्व
मितिसंयौतिनयत्येत्यासंयोमीतिसंयुत्यप्यूह्यसिसूत्रात्यग्नयेत्वाग्नीषोमाभ्यामुष्माअमुष्माइतियथा
देवतंपिंडंकरोतिमखस्यशिरोसीतितंदक्षिणेषांकपालानांप्रत्यूह्यांगारास्तेधिष्ण्याक्षिघर्मोसिविश्वायु
रितिप्रथयन्युरुप्रथस्वोरुतेयज्ञपतिःप्रथतामितितन्चंतंकूर्मप्रकारंकरोतिसर्वाणिकपालानिप्रथयंतीति
ब्राह्मणं ९ अथतिरःपवित्रमाज्यस्थाल्यामाज्यंनिर्वपतिमेदोनामपोस्योषधीनाꣳरसस्तस्यतेक्षीयमाणस्य
निर्वपामिदेवयज्यायाइत्यथोत्तरतोभस्मामिश्रानंगारान्निरूह्यतेधिश्रयत्येवमेवोत्तरंपुरोडाशमभिघारयत्य

धश्रुतमधद्ध्यधपाध्यामपआनीयदक्षिणस्यपुरोडाशस्यत्वचंधाहयतित्वचंगृह्णीषेतिस्रिरथोत्तरस्याथपर्यग्निकरोत्यत
रितःरक्षोत्तरिताअरातयइतिस्रिरथदक्षिणंपुरोडाशः॒श्रपयतिदेवस्त्वासविताश्रपयतुवर्षिष्ठेअधिनाकेग्निस्तेतनुवमा
तिधागितिगार्हपत्यमभिमंत्रयतेग्नेहव्यः॒रक्षस्वेत्येवमेवोत्तरंपुरोडाशः॒श्रपयत्यथदक्षिणपुरोडाशंभस्मनाभिवास्यवे
देनाभिवासयतिसंब्रह्मणाष्टच्यस्वेतिस्रिरथोत्तरमविद्हंतश्रपयतेतिवाचंविसृजतेऽथेतत्पात्रीसंक्षालनंगार्हपत्यादंगारेण
क्षितपद्हत्यातर्वेदिप्रतीचीनेत्रिस्तुष्टेनसुनिनयत्येकतायत्वाद्वितायत्वात्रितायत्वेत्यथवेदमादत्तेयंवेदःपृथिवी
मन्ववेदकुहासतीगह्वरेषुसंविदंतुयजमानायलोकमस्मिंश्चयंतंभरिकर्मकरोतुत्तिवेदनवेदित्रिःसमार्ष्टिवेदन
हिंवेविदुःपृथिवीपार्थिवानिगर्भंबिभर्तिभुवनेअंतस्तोयंतेजायतेविश्वदानिसिति १० अथजघनेनवेद्येतिष्ठन्त्स्यादा
नेदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामादददित्यादायाग्निमंत्रयतेऽंशुरसिदक्षिणःसहस्रभृ
ष्टिःशततेजाइत्यथेनंबर्हिषासः॒श्रयतियायुरसितिग्मतेजाःशतभृष्टिरसिसानस्त्योद्विषतोवधइत्यथांतर्वेद्यु
त्तरेबर्हिर्निदधातिपृथिव्यैत्वर्मासिनर्मयजमानायत्वेतितस्मिं॒स्फ्येनप्रहरतिपृथिवीदेवयजन्योषध्यास्तेमूलंमाहिं॒सिषमित्यपहतोरुःपृथिव्याइत्यादत्तेव्रजंगछगोस्थानमितिप्रहरतिवेदिंप्रत्यंचंशतेवर्षतुतेद्यौरितित्रुत्वोत्करोतिवपतिबधानदेवसवितःपरमस्यांपरावतिशतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्तमतोमामोगि
तिद्वितीयंप्रहरतिपृथिविदेवयजन्योस्तिमूलंमाहिं॒सिषमित्यपहतोरुःपृथिव्याइत्यादत्तेव्रजंगछगोस्थानमितिप्रहरतिवेदिंप्रत्यंचंशतेवर्षतुतेद्यौरितित्रुत्वोत्करोतिवपतिबधानदेवसवितःपरमस्यांपरावतिशतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्तमतोमामोगितित्तीयंप्रहरतिपृथिविदेवयजन्योषध्या
षध्यास्तेमूलंमाहिं॒सिषमित्यपहतोरुःपृथिव्याअदेवयजनइत्यादत्तेव्रजंगछगोस्थानमितिहरतिवेदिंप्र

त्यंचंशतेवर्षतुतेद्यौरितित्रुत्वोत्करोतिवपतिबधानदेवसवितःपरमस्यांपरावतिशतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्त
मतोमामोगस्तुतेदिवमास्कान्नित्यआनुवर्तयतितत्प्रीणीचतुर्थं॒हरतिसह्वर्हिषाथपूर्वेपरिग्राहंपरिगृह्णातिवसवस्त्वापरि
गृह्णंतुगायत्रेणछंदसेतिदक्षिणतोरुडास्त्वापरिगृह्णंतुत्रैष्टुभेनछंदसेतिपश्चादादित्यास्त्वापरिगृह्णंतुजागतेनछंदसेत्यु
त्तरतोथकरणंजपतीमानराःरूणुतावेदिमेत्यवसुमतीं॒रुद्रवतीमादित्यवतीवर्ष्मवेदोनाभाद्यथायथंयजमा
नोनरिष्येत्तद्वत्यथप्राचीं॒स्फ्येनवेदिमुद्वंतिदेवस्यसवितुःसवेकर्मण्वतिवेधसइत्याग्नीध्रमाहाग्नीदितस्त्रिर्ह
तितस्त्रिराग्नीध्रोहरतियदाग्नीध्रस्त्रिर्हरत्यथसंप्रेषमाहब्रह्मन्नुत्तरंपरिग्राहंपरिग्रहीष्यामीतिप्रस्तृत्तरंपरि
ग्राहंपरिगृह्णातिऋतमसीतिदक्षिणतःऋतसदनमसीतिपश्चादृतश्रीरसीत्युत्तरतोथप्रतीचीयोयुप्यतेधाअ
सिस्वधाअस्युवचामिवस्वीचासिपुराक्रूरस्यविस्पोविरप्शिनुदादायपृथिवीजीरदानुर्योमेरयंचंद्रमसिस्व
धामिस्वधीरामोअनुदृश्ययजंतइत्यथांतर्वेदितिर्यच॒स्फ्यस्तंश्वासंप्रेषमाहप्रोक्षणीरासादयत्यध्वार्हिरुपसादय
स्रुवंचस्रुचश्चसंमृष्टिपत्नी॒सन्नह्यज्येनादेहीत्याहरत्येताःप्रोक्षणीरभिमृथंदक्षिणेनाध्वर्युंतास्फ्यउपनीयस्फ्य
स्यवर्तमन्नादयत्यथोत्करेस्फ्यंनिहतियोमादद्मनसायश्चवाचायोब्रह्मणाकर्मणाद्वेष्टिदेवाःयश्चतेनत्तदय
नेष्णतान्ततस्येदयजनेष्णिरस्मिनेस्मीतिहस्तोप्रक्षाल्यस्फ्यंचप्रक्षालयतिउपसादयत्येतद्धिध्रुवाबर्हिर्दक्षिण॒
मिध्मसुत्तरबर्हिः॥ ११ ॥अथेताःस्रुचमादत्तेदक्षिणेनस्रुवंजुहूंचोपभृतंसव्येनध्रुवांप्राशित्रहरणंवेदपरिधा
नानीतिगार्हपत्यमतिक्रामतिक्रामत्युष्टं॒रक्षःप्रत्युष्टाअरातयोग्नेवस्तिग्मेनतेजसाभिष्टपामीत्यथस्रुवं॒संमा
र्ष्टिगोधूमानिमृक्षंवाजिनंवासपत्नसाह॒संमार्ष्मीतिविरंतरंतस्त्रिर्वास्यतस्त्रिरभूलेदंसंमृज्याद्भिःसंसृष्टस्य

प्रतितप्योत्प्रयच्छत्यथजुहूंसंमार्ष्टिवाचंप्राणंमानिर्मृक्षंवाजिनीत्वासपत्नसाहंसमाज्मीतितथेवसंमृज्याड्डिःसंस्पृश्यप्रतितप्योत्प्रयच्छत्यथोपभृतंसमार्ष्टिचक्षुःश्रोत्रंमानिर्मृक्षंवाजिनीत्वासपत्नसाहंसमाज्मीतितथेवसंमृज्याड्डिःसंस्पृश्यप्रतितप्योत्प्रयच्छत्यथध्रुवांसंमार्ष्टिप्रजायोनिंमानिर्मृक्षंवाजिनीत्वासपत्नसाहंसमाज्मीतितथेवसंमृज्याड्डिःसंस्पृश्यप्रतितप्योत्प्रयच्छत्यथप्राशित्रहरणंसमार्ष्टिरूपंवर्णंपशुभ्योमानिर्मृक्षंवाजित्वासपत्नसाहंसमाज्मीतितथेवसंमृज्याड्डिःसंस्पृश्यप्रतितप्योत्प्रयच्छत्येतानिस्तुक्संमार्जनान्याड्डिःसंस्पृश्यगार्हपत्येनुप्रहरतिदिवःत्रिरित्यमवततंपृथिव्याःककुभिःश्रितंतेनवयंसहस्रकोत्तरेभसपत्नंनाशयामसिस्वाहेत्यथाग्नेणात्करंतृणानिसंस्तीर्यतेषुस्रुचःसादयित्वाथेतांपत्नीवेक्षुत्करोत्प्रपाद्यजघनेनदक्षिणेनगार्हपत्यमुदीचीमुपवेश्ययोक्त्रेणसन्नह्यासाशानासोमनसंप्रजांसौभाग्यंतनूंअग्नेरनुव्रताभूत्वामन्यसुकृतायकंमित्यथेनांतिरःपवित्रमपआचामयतिपयस्वतीरोषधयःपयस्पयोहीरुधांपयःअपांपयसोयत्पयस्तेनमामिंद्रसंसृजेत्यथेनांगार्हपत्येसमिधंआधापयत्यग्नेव्रतपतेव्रतंचरिष्यामितच्छकेयंतन्मेराध्यतांस्वाहावायोव्रतंआदित्यव्रतेव्रतानांव्रतपतेव्रतंचरिष्यामितच्छकेयंतन्मेराध्यतांस्वाहेत्यथजघनेनगार्हपत्यमुपसीदतिसुप्रजसस्त्वावयंसुपत्नीरुपसेदिमाअग्नेसपत्नदंभनमदब्धासोअदाभ्यंइंद्राणीविधवाभूयासमदितिरिवसुपुत्राअस्थूरित्वागार्हपत्योपनिषदेसुप्रजास्त्वाय।ममपुत्राःशत्रुहणोथोमेदुहितोविराडुतोहमस्मिसंजमानेसुमेधो

श्रीः ६

कउनमदित्यथेनांवाचयतिऊनेतिरिक्तंधीयतादित्यथेनांगार्हपत्यमीक्षयत्यग्नेरूरुपतेउपमांकयस्वदनानांपत्नीरूपमाकयध्वपलितयतेषतेलोकोनमस्तेअस्तुमामाहिंसीरित्यथेनामन्यमवेक्षयतिमहीपयोस्योषधीनांरसोदब्धेनत्वाचक्षुषावेक्षेसुप्रजास्त्वायेत्यथेनंगार्हपत्येधिश्रयत्यग्निस्तेतेजोमाविनैदित्यत्रेतांसमिधंमध्यतआहवनीयस्याभ्यादधात्यथेनदग्रेणप्रोक्षणीःपर्यात्कृत्यदक्षिणाग्रेवेद्येनिधायायजमानमाज्यमक्षंवेक्षयतिनिर्ब्राह्मणंमथेनद्घृतंप्रतिपर्यात्कृत्योत्तरार्द्धवेद्येनिधायाध्वर्युरवेक्षतेअग्नेर्जिह्वासिसुभूर्देवानांधाम्नेधाम्नेदेवेभ्योयजुषेभवेत्यथेनदुदीचीनाग्राभ्यांपवित्राभ्यांपुनरास्यंत्रिरुत्पुनातिभुक्रमसिज्योतिरसितेजोसीत्यथप्रोक्षणीरुत्पुनातिदेवोवःसवितोत्पुनात्वच्छिद्रेणपवित्रेणवसोःसूर्यस्यरश्मिभिरितिपंचप्रोक्षणीषुपवित्रेवधायादत्तेदक्षिणेनस्रुवंसव्येनजुहूंवेदप्रतिष्ठाव्यतस्योगृहीतेभुक्त्वाभुक्तायां धाम्नेधाम्नेदेवेभ्योयजुषेयजुषेगृह्णामीत्येनयजुषाचतुर्गृहीत्वासंमृश्योत्प्रयच्छत्यथोपभृतिगृहीतेज्योतिस्त्वाज्योतिषिधाम्नेधाम्नेदेवेभ्योयजुषेयजुषेगृह्णामीत्येतेनयजुषाष्टगृहीतंगृहीत्वाभ्रेयसायहानूगृह्णानःकनीयआज्यंगृहीतेतथेवसंमृश्योत्प्रयच्छत्यथध्रुवायांगृहीतार्चिस्त्वार्चिषिधाम्नेधाम्नेदेवेभ्यायजुषेयजुषेगृह्णामीत्येतेनयजुषाचतुर्गृहीत्वाभिघार्यप्रतितप्योत्प्रयच्छति॥१२॥अथेडाभाज्यस्थालींसस्रुवाजघनेनवेद्यांनिधाय×गृहीतं×प्रोक्षणीरुन्मृज्यन्न

पोत्तिष्ठ्यापोदेवीरग्रेपुवोअग्रेगुवोग्रमंयतंनयताग्रेयतपतिधन्तुभ्यानिंद्रोरुणीतरत्रत्येयूयमिं
द्रमरुणाध्वंरत्रत्यूर्यइत्यद्रिरवापःप्रोक्षतिप्रोक्षितास्थप्रोक्षितास्थतिभ्रियेभ्यिंद्रस्यप्रोक्षतिरुणो
स्यास्वरोग्नयेत्वास्वाहेतिवेदिंप्रोक्षतिवेदिरसिबर्हिषेत्वास्वाहेतिबर्हिःप्रोक्षतिबर्हिरसिसुभ्यस्त्वा
स्वाहेत्याहरत्येतद्वैहिरंतरेणप्रणीताभ्याहवनीयंनदंतवैदिवरोयंव्यासाद्यप्रोक्षतिदिवेत्वेत्यग्रा
व्यंतरिक्षायत्वेतिमध्यानिरधिष्येत्वेतिमूलानिभथतनःसहस्रुचापुरस्तात्स्रुचंग्रथिंपर्युक्ष
त्यतिशिष्टाःप्रोक्षणीर्निनयतिदक्षिणायेश्रोणेरुत्तरायेश्रोणेःस्वधापितृभ्यऊर्ग्वबर्हिषद्ध
ऊर्जापृथिवीगच्छतेत्युदूह्यप्रोक्षणीधानेबर्हिस्तस्यपुरस्तात्प्रस्तरंगृह्णातिविष्णोस्तूपोसी
तिनम्न्यञ्चंत्रेअतिसृजतियजमानेप्राणापानौदधामीतिवातंयजमानायेवाश्वत्थेवोप्र
यच्छत्यथेनानिबर्हिःसंनह्यत्यन्यापातयतिदक्षिणायेश्रोणेरुत्तरोदसादथदक्षिणेवेद्य
तेबर्हिमुष्टिंस्तृणातिदेवबर्हिर्मूर्णाम्रदसंत्वास्तृणामिस्वासस्थेदेवेभ्यइतिपुरस्तात्प्रती
चीन्त्रिरेतमनतिदृश्यंस्तृणात्यथप्रस्तरपाणिःप्राङभिस्तृण्यपरिधीन्परिदधातिगध
र्वोसिविश्वावसुर्विश्वस्माद्रीषतायजमानस्यपरिधिरिडईडितइतिमध्यमंइडस्यबाहु
रसिदक्षिणोयजमानस्यपरिधिरिडईडितइतिदक्षिणंमित्रावरुणोत्वोत्तरतःपरिधत्तो

ध्रुवेणधर्मणायजमानस्यपरिधिरिडईडितइत्युत्तरंमथस्यैणपुरस्तात्परिदधातिसूर्यस्त्वापुरस्तात्पा
तुकस्याश्विदंशस्त्याइत्यूर्ध्वंसमिधावादधातिसोत्रेत्वाकवेद्युमंतंसमिधीमह्यग्नेबृहंतमध्व
रेइतिदक्षिणोत्तूष्णीमुत्तरामभ्यादधायातवेद्युदीचीनाग्रेनिधतीतिरश्मीनादयतिविशोयंत्रेस्थइतिविधृ
त्योःप्रस्तरंवस्मनोरुशणामादित्यानांसदसिदेतिप्रस्तरेजुहूरसिघृताचीनाम्नाप्रियेणना
म्नाप्रियेसदसिसीदेत्यथस्रुचःसान्नाअभिमृशत्येताअसदन्नुहुतस्यलोकेताविष्णोपाहिपाह्य
ज्ञंपाह्यज्ञपतिंपाहिमायज्ञनियमितिविष्णूनिस्थंयष्णवानिधामानिस्थप्राजापत्यानीत्याज्यान्यभिमंत्रयते।
१३।अथादत्तेदक्षिणेनाज्यस्थालीमस्रुवांसव्येनपात्रीवेदमिस्रेतत्समादायप्रदक्षिणमावृत्यप्रत्य
ङ्मुखउपनिधायाहवनीयमुपविश्यपात्र्याद्रव्योपस्तृणातिस्योनंतेसदनंकरोमिघृतस्यधारयासुवीरां
मयामिमांमिन्त्सीहामृतेप्रतिष्ठेतिषड्गृहीत्वांमेधसुमनस्यमानइत्यथधृष्टिमादायदक्षिणस्यपुरोडा
शस्यांगारानपोहतीदमहंसेनायाअमीचर्यंमुखमपोहामीत्यथेनंविदर्शयतिसूर्यज्योतिर्विभातिं
हतइडायातेवदनेविराजसंदृत्वामिधारयत्याज्यमाघृतयोनेरग्निर्हव्यानुमन्यतोरुमंक्ष्वत्यमे
धसुरूपंत्वाचसुविदंपश्यन्तेजसाग्नयेजुष्टमभिघारयामीतियद्वैयत्याज्यंघृतयोनिरग्निर्हव्यानु
यतिभृतउत्क्रामतिजनितामतीनामित्याज्येनसुस्तर्पयत्यारुःप्रथमुर्भुवनस्यगोपाइडुपारेष्टा

दध्यज्याधस्तादुपानक्षियन्तआत्मापशुषु प्रविष्टस्तमेक्षत्येवमेवोत्तरपुरोडाशमुद्वासयति मृतनथदध्यथ
सान्नायेलंकरोतियन्तआत्मापशुषु प्रविष्टोदेवानांविधामनुयावितस्योआत्मन्वांसोमघृतवाङ्भूत्वादेवा
गाउसुवर्विदंयजमानायमस्यमितिप्रत्यज्यकपालान्युद्वासयतीराभृतिःपृथिव्येरसोमाक्रमीदितिसं-
ख्यायोद्वासयतियजमानस्यगोपीथेतिआसपणमथैनंस्रुचमाज्यस्यपूरयित्वोत्तरेणपुरोडाशावधात्य
धेनामेसंपरिग्रस्यातर्वेधाःसादयतिभूर्भुवःसुवरित्येताभिर्व्याहृतिभिर्मध्यतःपुरोडाशावासा
दयतिदक्षिणतःभृतमुत्तरतोदध्यथैनःस्रुवमग्रेणस्रुचःपर्यावृत्यदक्षिणतोजुहूंप्रस्तरेसादयतिस्योनोमे
सीदसुषदःपृथिव्यांप्रथयिप्रजयापशुभिःसुवर्गेलोकेदिविसीदपृथिव्यामंतरिक्षेसुत्तरोभूयासमधरेम
सपत्नाइत्यधैनंयथातथंप्रतिपर्यावृत्यध्रुवायामवदधात्यपामोतिशाक्वराधृताचीनांस्तुनुःक्रियेणना
मभिधेयसदसिसीदेति।१४।अथध्मात्समिधमादधानाग्नयेसमिध्यमानानुब्रूहीत्यथहोतुरभिजानाना
तिप्रवोधाजाअभियइतितत्प्रथमामभ्यादधातिप्रणवेप्रणवेभ्यादधातीत्थंयत्रहोतुरभिजानातिसमित्सोअ
ग्नआहुतेतितदंततोभ्यादधातिपरिधीनस्थित्थंयत्रहोतुरभिजानात्यजुरोतादुस्यतेतितदंततेनैवदे
नत्रिरह्वनीयमुपवाजयत्यन्नंवासमिधेनीषुध्रुवाज्यात्स्रुवेणोपहत्यवेदेनोपयम्यप्राजापत्यं ति
र्यंचमाधारमाधारयतिप्रजापतेयेत्वाहोतिमनसाथसंप्रेषमाहाग्नीध्राग्नीध्रःत्रिःत्रिसंमृशत्यथेषआ

ग्नीध्रध्रुवंनस्रुवानेस्थउपसंगृह्यपरिधीन्त्समार्ष्टित्रिर्मध्यमंत्रिर्दक्षिणाधर्यत्रिरुत्तराधर्यत्रिरह्वनीयमुप
याजयत्यग्नेवाजजिद्वाजंत्वाग्नेसरिष्यंतंवाजंजेष्यंतंवाजिनंवाजजितंवाजजित्यायेसमाजर्म्यग्निमन्नादमन्नाया
येत्थाग्येणजुहूमुपभृतोयांचमंजलिंकरोतिभुवनमसिविश्वधास्त्वाग्नेयंहरिदंनमइत्यादत्तेदक्षिणेनजुहूंजुहूमु
पभृत्स्त्वाक्रयतिदेवयज्यायाइतिमध्येनोपभृतमुपभृदेहिदेवस्त्वासवितारंक्रयतिदेवयज्यायाइतिसव्येनात्मा
क्रामंयजत्यन्नाविष्णुरमावामचक्रमिषंविजिघ्रथामासंतानंलोकंमेलोकंकृतोरुणुतमितिस्थानंकल्पयति
विष्णोस्थानमसीत्यन्वाधेयजमानेमध्यमेपरिधौसंस्थंयर्जमाधारमाधारयतिसंततंप्राचंमव्यवछिद्
नितदंइअणाहीर्याणिसमारभ्योर्ध्वोअध्वरोदिविस्पृशत्वामकृतोयज्ञोयज्ञपतेरिशवान्त्वाहनिवरुद्धा
इतिस्रुचमुरुकृत्यथासःस्पर्शयत्स्रुचावदत्याक्रामंतिनेपपादिमाग्नेदुश्चरितामामासुचरितेभजेति
जुहूंध्रुवांसमंनक्तिमरुतांत्वास्थिरोसिसंज्योतिषाज्योतिरंक्तामितिस्थिरथयथायतनंस्रुचोसादयित्वास्र
यरंश्रयणीयउत्करइध्मसंनहनानिस्थउपसंहृत्यएषमाग्नीध्रानुपाक्षिप्यत्यथाश्रावयत्योश्रावयासुश्रो
षडित्यग्निर्देवोहोतादेवान्यक्षद्वंश्चिकित्वत्वंमनुषइतवरमुवरमुवद्वसुप्यदृदृक्षद्वाह्मणाअ
स्ययज्ञस्यावितारइत्यसोमानुषइतिहोतुर्नामगृह्यात्युपोत्थायहोतावियंचतिविमुक्तोध्वर्युरुपविशति
प्रस्तरमाकांक्षन्नास्ते १५ अथयत्रहोतुरभिजानातिघृतवतीमध्वर्योःस्रुचमास्यस्वेतितज्जुहूमुपभृ

ताभादायत्याक्रम्याश्राव्याहस्मिधोयजेतिवषट्कृतेजुहोतियजयजेतिचतुर्थंयस्यन्नर्धमोपभृत्आज्यस्य
जुहूः समानयतेपञ्चप्रयाजानेष्वोदक्त्याक्रम्यमुस्रुवेणानुपूर्व्यं हवीष्यभिघारयतिध्रुवामेवाग्नेयदक्षि
णपुरोडाशमथध्रुवामथोत्तरंपुरोडाशमथभृतमथदध्युपभृतमततोयचतुरआज्यस्यगृहानआहाग्नेय
नुब्रूहीत्याक्रम्याश्राव्याहाग्नियजेतिवषट्कृतउत्तरार्धंपूर्वार्धंप्रतिमुखंप्रवाहुकृत्जुहोतियोपस्तीर्यदक्षि
णंतियथचतुरएवाज्यस्यगृहानआहसोमायानुब्रूहीत्याक्रम्याश्राव्याहसोमंयजेतिवषट्कृतेदक्षिणार्ध
पूर्वार्धंप्रतिमुखंप्रवाहुकृत्जुहोतीयस्यपुरोडाशस्यपूर्वार्धादवद्यन्नाहाग्नयेनुब्रूहीत्यथेनमुपतिष्ठतेमा
भेमीसंविक्थामात्वाहिꣳसिषंमातेतेजोपक्रमीदित्यथेनमभिमृशतिभरतमुद्वरमनुषिंचावदानानिते
प्रत्यवदास्यामिनमस्तेअस्तुमामाहिꣳसीरितिपूर्वार्धादवदायापरार्धादवद्यत्यभिघारयतिप्रत्यनक्ति
यदवदानानितेवद्यन्विशेमाकर्षमात्मनःआज्येनप्रत्यनक्त्येनत्तदाप्यायतेपुनरित्यत्याक्रम्याश्रा
व्याहाग्नियजेतिवषट्कृतेजुहोत्यथचतुरआज्यस्यगृहानआहप्रजापतयइत्युपांशुयजेत्युच्चैर्व
षट्कृतेजुहोत्यथोपस्तीर्योत्तरस्यपुरोडाशस्यापरार्धादवद्यन्नाहाग्नीषोमाभ्यामितिपौर्णमास्या
मिडायवेमधायेतिचेडाग्निध्यामित्यमावास्यायामसन्नयतइडायेतिसन्नयतेमहेडायेतिवायदिम
डायाजीभवति॥१६॥समानउपस्थानःसमानोभिमर्शनोपरार्धादवदायपूर्वार्धादवद्यत्यभिघारय

तिसमानःप्रत्यनक्त्याक्रम्याश्राव्याहाग्नीषोमौयजेतिवषट्कृतेजुहोत्यथोपस्तीर्यदक्षिणस्यपुरोडाशस्यावद्यन्नाहेडायानु
ब्रूहीतिमहेडायेतिवायदिमहेडायाजीभवतिदक्षिणपुरोडाशस्यावद्यतिदक्षिणभृतस्यहृदयेनाभिघारयतिप्रत्यनक्त्य
त्याक्रम्याश्राव्याहेडंयजेतिमहेडामितिवायदिमहेडायाजीभवतिवषट्कृतेजुहोत्यथोपस्तीर्यदक्षिणस्यपुरोडाश
स्योत्तरार्धादवद्यन्नाहाग्नयेत्विष्टकृतेनुब्रूहीतिसकृद्दक्षिणस्यपुरोडाशस्योत्तरार्धादवद्यतिसकृध्रुवा
ज्यात्सकृदुत्तरस्यपुरोडाशस्यसकृच्छृतस्यसकृद्भाद्धिरभिघारयतिनप्रत्यनक्त्यनेनत्विष्टकृतित्सुवेणपा
र्वणाहोमानुहोत्यषभयाजिनंवयंपूर्णमासयजामहेसनोदेवतासुवीर्यꣳरायस्पोषꣳसहस्रिणंप्राणायसुरा
धसेपूर्णमासायस्वाहेतिपौर्णमास्यांसमावास्यामुभगसुदोवाधेनुरिवशयभाव्यायमानोसानोदेवतासुवी
र्यꣳरायस्पोषꣳसुवीर्यंपशुभ्यायसुराधसेसमावास्यायेस्वाहेत्युभावास्यायामत्याक्रम्याश्राव्याहाग्निꣳस्विष्टकृ
तेयजेतिवषट्कृतउत्तरार्धंपूर्वार्धंतिरश्चयपूर्वीआहुतींजुहोत्यत्रेतन्मेक्षणमाहवनीयेनुप्रहरत्यिथेनꣳस्रु
स्रुवेणाभिजुहोत्यथोदवत्याक्रम्यजुह्वामपऊनीयमक्षातन्मंतःपरिधिंनिनयतिवेश्वानरंविदिंजुह्व
मिसाहस्रमुत्सꣳशतधारमुत्तमंनःपितरंपितामहंप्रपितामहꣳस्वर्गंलोकंगच्छतिपिन्वमानꣳस्वधानमस्तृत
निर्णिज्यस्रुचंनिदधातिःपरयित्वाबर्हिःपरिधिंनिनयतिइमꣳसमुद्रꣳशतधारमुत्संव्यच्यमानंभुवन
स्यमध्येघृतंदुहानामदितिंजनायाग्नेमाहिꣳसीःपरमेव्योमन्नित्यत्रैतदोपभृतमाज्यंसर्वशएवजुह्वꣳ

बौ॰ स्रु॰ समानयतेथयथायतनꣳस्रुचोसादयित्वाग्निमन्वाधानेदक्षिणस्यपुरोऽत्रास्योत्तरार्ध्यावमात्रम
ज्यायोयवमात्राद्व्याधात्कृत्यतामिदमारूरुपामयज्ञस्यउद्वंस्थिष्टकृतमिदꣳहविरित्यथेनꣳस्रुवदेनाभि
धार्यजघनेनप्रणीताःसादयित्वाद्विःस्रुवदंडꣳसंस्पृश्याचदधाति॥१७॥अथकꣳसंभाचमंसंवेडापह
वनेयाचतितदंतर्वेदिनिधायतस्मिन्नुपस्तीर्यदक्षिणस्यपुरोऽत्रास्यदक्षिणार्धात्प्रभृत्याचदधातिमनुना
दृष्टꣳघृतपदीमित्रावरुणासमीरितादक्षिणार्धादꣳसमिदंनवद्याम्येकतोमुखामितिद्वितीयमनड्वानानि
समिधावदधाति॥अथदक्षिणस्येपूर्वार्धोत्तरंगुलंवाचतुरंगुलंवान्येनसुसत्तꣳसंतर्प्याग्रेणध्रुवायजमा
नभागंनिदधातिद्विर्ध्रुवाव्याददधतिद्विरुत्तरस्यपुरोडाशस्यद्विःश्रृतस्यद्विर्भोमिधारयत्यथहोतुर्द्वि
र्गुलवनक्तिजिघ्रेणभक्षयित्वाचतुरवांतरदामवद्यस्युपस्तृणातिद्विरुदधात्यभिधारयतिसमन्वारभ्यतथै
र्यश्चयजमानश्चब्रह्माचाग्नीध्श्चाथयत्रहोतुरभिजानातिदेव्याअध्वर्यवऽउपहूताऽउपहूतामनुष्याइतिदक्
षिणंपुरोडाशंचतुर्धाकृत्वाबर्हिषदंकरोत्यथयत्रहोतुरभिजानात्युपहूतोयंयजमानइतितर्हियजमानो
होतारमीक्षमाणोवायुंमनसाध्यायेदित्युपहूताया मिडायामानीध्रआदधातिषडवत्तमुपस्तृणात्यादधा
त्यभिधारयतिप्राश्नंतिमार्जयंत्यथाहब्रह्मणेप्राशित्रंपरिहरंतिपरिप्राशित्रंहरत्यन्नपोनुवेदनब्रह्मणा
मथान्वाहार्यंयाचत्युद्वासयंत्येतद्वैविरुद्धिष्टं॥१८॥अथसंप्रेषमाहब्रह्मन्प्रस्थास्यामःसमिधमाधाया

ग्नीदग्नीदग्नीत्सरुत्सरुत्समुद्धीतिप्रस्तोत्रेताꣳसमिधंमध्यतआहवनीयस्याभ्यादधात्यथेषआग्नीध्रीयस्येष
रेवैध्मसन्नहनेःपरिधीन्त्समार्ष्टिसरुन्मध्यमंसरुद्दक्षिणार्ध्यंसरुदुत्तरार्ध्यंसरुदाहवनीयंमुपवेजघनेन
वाजजिद्वाजंत्वाग्नेसस्रवाꣳसंवाजजिन्मोवाꣳसंवाजिनंवाजजितंवाजजित्यायेसंमार्ज्यनिमन्नादमन्नाद्यायेत्य
येतानीध्मसन्नहनान्यिद्धꣳसꣳस्पृश्याहवनीयेनप्रहरतियोभूतानामधिपतिरुक्षसेत्तिरोवृषापशूनस्मा
कंमाहिꣳसीरेनदस्तुश्रुतंनवस्याहत्यथनुवंपभृतावादायात्याक्रम्याश्रावयाहदेवान्यजेतिवषट्कृतेजुहोतिय
जयेतित्रीन्प्रतीचोनुयाजान्यजतिप्राचींततःसंभिनत्त्यथोदङ्त्याक्रम्ययथायथंनꣳस्रुचोसादयित्वावाजव
तीभ्यांस्रुचोभ्यूहतिवाजस्यमाप्रसवेनोद्गाभेणादद्मीतिदक्षिणेनजुहूमूहत्यथासपत्नाꣳइंद्रोमेनि
ग्राभेणाधराꣳअकरितिसव्येनोपभृतंनिग्रहातिऽऊर्ध्वंचनिग्राभंचब्रह्मदेवाअवीवृधन्निति प्राचीजुहूमू
हत्यथासपत्नानिंद्राग्नीमेविषूचीनान्व्यस्यतामितिप्रतीचीमुपभृतंप्रत्यूहतिप्राच्यापरिधीननक्तिषमुभयत्वे
तिमध्यमंकरोभयत्वेतिदक्षिणामादित्येभ्यस्त्वेत्युत्तरमथोपभृतमधिꣳसꣳस्पृश्ययथायतनꣳस्रुचोसादयित्वा
स्रुक्षुप्रस्तरमनक्त्यूर्क्तꣳरिषाꣳरतिजुहूमग्नौपिविधेतुवमऽइत्युपभृतमध्यानिप्रजापतेनिमानिर्मृक्षमितिसु
वायामूलानीत्यथप्रस्तराद्दर्भाणांप्रछिद्यजुहूंकामवदधात्यथाश्रावयाश्रावयास्तुश्रोषडितोदेवादेव्याहोतारो॰
भद्रवाच्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताद्रूतितमुपवसांचंप्रहरतिनात्यंप्रहरतिनउरसात्यत्यस्य

तिनप्रतिशृणातिनविधंचंविधोत्यूर्ध्वमुधोत्याप्यायंतांमाप्ऽओषधयोमरुतांदृषतयस्थदिवंगछततोनोरृ
ष्टिमेरयेत्यथाग्नीध्रमीक्षतेग्नीदितिंतमाहाग्नीध्रःसंवदस्वेत्यगानग्नीदित्याहाध्वर्युरगन्नित्याहाग्नीधःओ
वयेत्याहाध्वर्युःओषदित्याग्नीध्रइदंब्रूहीत्याहाध्वर्युरनुप्रहरेत्याहाग्नीध्रोनुप्रहरतिस्वगादेव्याहात्मभ्यः०
स्वस्तिर्मानुषेभ्यःशंयोर्ब्रूहीत्यथोपोत्थायाहवनीयमुपतिष्ठतआयुष्माअग्नेस्यायुर्मेपाहिचक्षुष्माअग्नेसिच
क्षुर्मेपाहीत्यथेमामभिमृशातिध्रुवासीतिमध्यमंपरिधिमनुप्रहरतियंपरिधिंपर्यधत्थाअग्नेदेवपणिभिर्वीय
माणःतंतएनमनुजोषंभरामिनेदेषत्वदपचेतयातादित्यथेतरावुपसमस्यतियत्तस्यपाथउपसमितमि
त्यथेनांसꣳस्रावेणाभिजुहोतिजुह्वासुपभृतꣳस्रावयतिसꣳस्रावभागास्थेषाबृहतःप्रस्तरेणबर्हिषदश्चे
त्याहमानाचमभिविश्वेगणंतआसद्यास्मिन्बर्हिषमादयध्वꣳस्वाहेत्यथप्रदक्षिणंमावृत्यप्रत्यंङाद्रुत्यध्रि
ग्रुचोविमुंचंत्यमेर्वामपन्नगृहस्त्यसदसिसादयामिसुम्नायसुम्निनीसुम्नमाधत्तंध्रिधुर्योपातमितियथु
वेनानाभवत्युत्करएनेनेस्फ्योविमुंचंत्येतेनैवमंनेण॥ १६॥अथादत्तेदक्षिणाज्यस्थालीꣳसस्रुवाꣳसंचेनं०
जुहूꣳहोत्रेवेदंप्रदायप्रदक्षिणमावृत्यप्रत्यंचावाद्रवतोदक्षिणेनाध्वर्युर्गार्हपत्यपरिक्रामत्युत्तरेणहोता श्री
तोजघनेनगार्हपत्यंपश्चात्तांनावुपविशतोदक्षिणएवाध्वर्युरुत्तरोहोताथाध्वर्युर्वेदमुपभृतंकृत्वाथचतु ११
रआज्यस्यगृह्णानआहरोमायत्युपाꣳश्वनुब्रूहीत्युच्चैराश्राव्याहरोमेमित्युपाꣳशुयजेत्युच्चैर्वषट्कृतेनुहो

स्यथचतुराज्यस्यगृह्णानआहृत्वाइडेत्युपांशवनुब्रूहीत्युच्चैराश्राव्याहृत्वाइडारमुपाꣳशुयजेत्युच्चैर्वषट्कृते
नुहोत्यथचतुराज्यस्यगृह्णानआहदेवानांपत्नीभ्यइत्युपाꣳशवनुब्रूहीत्युच्चैराश्राव्याहदेवानांपत्नीरित्युपां
शुयजेत्युच्चैर्वषट्कृतेनुहोतिदेवानांपत्नीर्यजेत्यथचतुरएवाज्यस्यगृह्णानआहअग्नयेगृहपतयेइत्युपांꣳश
वनुब्रूहीत्युच्चैराश्राव्याहाग्निंगृहपतिमित्युपाꣳशुयजेत्युपांश्वेववषट्कृतेउत्तरार्धपूर्वार्धेतिहायपूर्णआकू
तीजुहोत्यथाग्रेणहोतारमुपावीत्यथहोतुर्दक्षिणंलावनक्तिजिघ्रेणभक्षयित्वाचतुर्हस्तेडाꣳसंपादयतीत्या
ज्यस्थेवसमन्वारभेतेअध्वर्युश्चैवपत्नीचोपहूता।यामिडायामग्नीधआदधातिषडवत्तंप्राश्नीतोमार्ज्यं
तेथचतुर्गृहीतंगृहीत्वापसलैःपर्यावृत्यान्वाहार्यपचनेभायश्चित्तंजुहोत्युरुस्कमुसलेयज्ञभूर्पेआशि
श्लेषदृषदिरुष्णाजिनेयत्कपालेअवघ्नन्विघ्नषःसंयजामिविश्वेदेवाहविरिदंजुषंतांयुक्तेयाविघ्नषःसंति
बर्हीरग्नेताःसर्वाःक्विष्टाःसुहुतानुहोमिस्वाहेत्यथपरंचतुर्गृहीतंगृहीत्वान्वाहार्यपचनेएनेधमप्रध्मश्चना
न्यभ्याधायपत्नीकरणानोप्यपत्नीकरणहोमंजुहोत्यग्नेदब्धायोशीततनापाहिमायदिनःपाहिप्रमित्येपा
हिदुरिष्टेपाहिदुरदभ्येपाहिश्वरितादविषन्नःपितेरुणसुषदायानिꣳस्वाहेत्यथेतेनैवयथेतमेत्यहोत्रे
वेदंप्रदायपत्नीविष्यंतींमंविष्यामिवरुणस्यपाशंयमबध्नीतसवितासुकेतःधातुश्चयोनौसुहुतस्येडोके
स्यानंमेसहपत्याकरोमीत्यथास्यैपोक्षमंजलावाधायोदपात्रंमानयतिसमायुषासंप्रजयासमग्नेव

बो॰द॰ र्चसापुनः।संपत्नीत्याहांगछेसमात्मा[illegible]त्यथमुखंविसृष्टेपदमुतेसर[illegible]गोघश्वेपुयन्मधु।तेनमेग्नाग्निनीय
१२ तिमुखमंधिसरस्वतीत्यपोवनिनयतिप्रथमस्यैवैतत्पंक्तेस्तिस्रोनिष्ठतीतिब्राह्मणं।२०।अथेनोत्तरेणाग्निमपआचामतिय
पयस्वतीरोषधयःपयस्वद्वीरुधांपयः।अपांपयसोयत्पयस्तेनमामिंद्रसंसृजेत्यथेनांगार्हपत्येसमिध्याधापयति
अग्नेव्रतपतेव्रतमचारिषंतदशकंतन्मेराधिस्वाहावायोव्रतपतेव्रतमचारिषंतदशकंतन्मेराधिस्वाहेत्यथयथाघफ्ल
निष्क्रामत्यथप्राडेत्यथध्रुवामाप्यायतांऽआदित्यव्रतपतेव्रतानांव्रतपतेऽध्रुवाघृतेनयज्ञंयज्ञंप्रतिदेवयद्भ्यः।सूर्या-
यास्रुचोदित्याउपस्थउरुधारादधिनीयतेअस्मिंनित्याज्यस्थाल्यास्रुवेणोपघातंप्रायश्चित्तानिजुहोत्याश्रावितमत्योश्रा
वितंवषट्कृतमत्यन्तंत्यजंतेऽतिरिक्तेकर्मणोयच्चहीनंयज्ञःपर्वाणिप्रतिरन्नेतिकृत्ययंत्वाहुनाकृतिरनुदेवा
न्त्स्वाहेत्यथयज्ञस्यसमृद्ध्यैजुहोतीष्टेभ्यःस्वाहायष्टेभ्यःस्वाहाभेषजंदुरिष्टैस्वाहानिष्कृत्यैस्वाहादोषार्थै
स्वाहोदेवीभ्यस्तन्मेयस्वाहाऋध्येस्वाहासमृध्येस्वाहासर्वंसमृध्येस्वाहाभूस्वाहाभुवस्वाहासुवस्वाहाभूर्भुवःसु
वःस्वाहेमंमेवरुणश्रुधीहवमद्याचमृडयतत्वायामित्वंनोअग्नेसत्वंनोअग्नेत्वमग्नेअया।स्ययासन्मनसाहितःअ श्रीः
यासन्यज्ञमृहिषयानोधेहिभेषजंस्वाहा।अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तीश्चसत्यमित्वमयाअसिअयासामनसाधतो. १२
यसाहव्यंमृहिषयानोधेहिभेषजंस्वाहा।यदस्मिन्कर्मण्यत्यरीरिचंयद्वान्यूनमिहाकरंअग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्यात्सर्वंस्वि
ष्टंसुहुतंकरोतुमेऽग्नयेस्विष्टकृतेसुहुतहुतेसर्वप्रायश्चित्तआहुतीनांकामानांसमर्धयित्रेस्वाहा।प्रजापतेन

त्वदेतान्यन्योविश्वजातानिपरिताबभूवायत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोअस्तुवयंस्यामपतयोरयीणांस्वाहेत्यथघृतेहिणो
धातनांसंप्रलुप्यध्रुवायांसमनक्तिसमंक्तांवहिर्हविषाघृतेनसमादित्यैर्वसुभिःसमरुद्भिः।समिद्धेनविश्वेभि
र्देवेभिरंक्तामित्यथेनदाहवनीयेनुप्रहरतिदिव्यंनभोगच्छतुयत्स्वाहेत्यथोपोत्थायदक्षिणेनपादावेहिरनक
म्यध्रुवायासमिष्टयजुर्जुहोतिदेवागातुविदोगातुवित्वागातुमितमनसस्पतइमंनोदेवेषुयज्ञंस्वाहावाचि०
स्वाहावातेधास्वाहेत्यूहतिस्रुचंनिनयतिस्रुवेणोपोत्थाययजमानेनदक्षिणेनपदाविष्णुक्रमान्क्रमतेसंति
ष्ठतेसंतिष्ठते।।२१।।इतिबोधायनदर्शपौर्णमासस्त्रंसमाप्तं।।

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

॥इतिबौधायनदर्शपूर्णमास॥
सूत्रंसमाप्तं